

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУН, КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИНЧ
БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРНЫН ДЕПУТАТТАРЫНЫН
ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИНЧ ОРГАНЫ

1926 ЧЫДА УЖЕЗЫНТЕРИ

1952
ИЮЛЬ
25
ПЯТНИЦА
№ 142 (2572)
ӨРТӨС 20 КОП.

СОВЕТ УЛУСТУН УЛУГ ТИИ-
ЛЕЛГЕЗИ (1 арын).
ССРЭ-НИН ДАШТЫКЫ ХЕРЕК-
ТЕР МИНИСТЕРСТВОЗУНДА (2
арын).
Шинтирниц күүсөлдөзү дээш кү-

женишкниң ажалдаар (2 арын).
И. Эргил-оол.—Төрзөн дылга эк-
замениер (3 арын).
М. Каваа-Сарыг.—Тудуг ажылы-
ни темпизин дүргөдөдир (3 арын).
С. Фатеев.—ДИН-ЛИН (3 арын).

Парлаалга тардылганында четпес-
терни дүргөн узуткаар (3 арын).
Делегейде болуп турар чоруктар-
ны допчулааы (4 арын).
Корейда болушкуннар (4 арын).

Колхоз бүдүүлгезинге коммунистерниц мурнакчы ролюн бедидер

Тываның эр, херэжен колхозчу-
лары, МТС-терниц ажалдакчылары
база көдөз ажил-агыйның специа-
листери эш И. В. Сталинга чорут-
кан чагазында харысалгалык бол-
гаш бедик хүдээлгелерин алганнар.
Олар бо чылын көдөз ажил-агый-
ның бүгү-ле культураларында бед-
дик дүжүттү алырын, нитилештир-
ген малдың баш санын өстүрерин
болгаш оон продукттуун бедиде-
рин, күрүне мурнуңа хүдээлгелери
ни хуусаа бетинде күүсөдирин, көдөз
ажыл-агыйның бүгү адырларында
бурунгар чаа базымны кылырын
улуг баштыңынын мурнуңа хү-
лээнгенер.

Ол бедик хүдээлгелерни бедир
болгаш ажыр күүсөдир дээш кол-
хозтар аразында социалистик ча-
рыштың чалгыс хун-бүрүдө улам-
на калбарып турар. Областиң партия
организациязы маана бодунуң удур-
тучу, башкарыкчы болгаш органи-
зациячы ролюн боттандырышаан, ол
чүткүлдү күш-ажылга үдөгери
бодуну коммунист бүрүздөңдөн не-
геп турар. Бодунуң бүгү-ле практик
ажыл-чорудулгазын партианың
күзеленге, улустуң күзеленге чагы-
тыр, бүгү-ле күжүн коммунисттер
тиилелгези дээш демисеге бээр—
бо болза, коммунист бүрүзүнүң
чуртталганынч утказы болур. Пар-
тия организациязының даалганы
күүсөтүшсаан, коммунист болза,
чонга бараан болурунуң чижээң
көргүзөр, бергелерни туруштуу-биле
ажыр эрттер, бодунуң авангарды
ролюн боттандыраар учурулу.

Бистиң областиң партия организа-
цияларының коммунистерниц идеп-
кейлини соксаал чокка өзүп турар.
Олар болза, ажил-агый, культура
тургузушкунуң арыз-бүрү адыр-
ларында ажалдагышаан, ажылы
чонуң массазынын ортузунга поли-
тикти ажалдары чорудуп, күш-
ажылды коммунисттер өзү-биле кө-
рүңгө шуут боттары үдөгери болуп
турарлар.

Ол болза, партия-организация
болгаш партия-политиктиң ажал-
дарың дененлин бедир турарын-
дан хамаарып турар. Партия органи-
зацияларының ажалдары эки тур-
густунган, айтырылганың чугаала.
жырыңа болгаш шинтирээринге,
масса иштиңе политиктиң ажалды
чорударыңа бүгү коммунистерни
идепкейли киржип турар колхозтар
ажыл-агый планнарын долдор бол-
гаш ажыр күүсөдир турар. Чөөн-
Хемчик районун «Коммунизмче
орук», Чаа-Хөл районун Ленин ат-
тыг, Бай-Тайга районун «Мурнак-
чы», Би-Хем районун Кочетов ат-
тыг колхозтары маана чижек болур.

Ылаңгы Чөөн-Хемчик районун
«Коммунизмче орук» колхозун пар-
тия организациязы болза, ажил-
агыйның чедишкенин политик-
массалык ажалдар-биле быжылгап
келген. Ында коммунистер колхозчу
күш-ажылды эки-не харысалгалык
участктарында таарыштыр тургу-
стунган, олар боттарынын херек кы-
рында күш-ажылчы чоруу-биле кол-
хоз бүдүүлгезинч мурнакчылары
болбушаан, партия даалгалары
идепкейли күүсөдир турар. Комму-
нистерге берип турар хөй-нитичи
даалгалар колхоз бүдүүлгезинч
ниити болгаш үе-үдө күүсөдир
ажыл-агыйчы сорулгалары-биле
дүүшкен тудуш харылаалык болуп
келген.

Коммунистер бүдүүлгезе чок
турган тудум-на четпестери чок кы-
лырыңа оларның киржилгези улам-
на дигер болгаш боттуп болурун,
колхозу масса ортузунга оларның
организациячы болгаш кижиздикчи
ажылдары улам-на чедишкенин
болуп турарын ол колхоз бодунуң
амыдралыңдан бүзүрөп көрүп ту-
рар. Партия организациязының дай-
ынчы аргалын бедидер партианың
иштиң ажалын күштедирбейн тур-
гаш болдунмаса дээрин эге органи-
зация секретари эш Бора-Көже эки
билген. Тус-тус черлерде 30 агита-
торлар быжылгалатын тургустунган.
Олар чазактын болгаш партияның
үндүрүп турар шинтирлерин, даш-
тыкыда болгаш бистиң Төрзөн чу-
тувуста болушканын дугайың-

да материалдарны парлагалдан би-
лип ап, ону колхозчуларга тайыл-
бырлап берип турарлар. Колхозтуң
хана солуну болгаш хүдүдөл са-
мыразы, бригадаларда дайынчы хуу-
дустар күш-ажылды чурумун бы-
жылгаларынын, социалистик чарык-
шалыпчы чорукту улам калбарты-
рынын өзүлүг-ла идегелдик чепсээ
кылдыр ажалгалатып турар.

Күш-ажылга тус-тус коммунистер-
ниц боттуп үдөгери чижектери олар-
ның сөзү-биле херек кырында ажил-
херээнни чангыс болуп катышканын
бадыткап турар. Ындыг чорук бүгү
колхозчуларга үдөгери болуп турар
чугаажок. Чүгө ыңдыг чорук— ол
колхозтуң чедишкенин өстүрүп,
ону областын мурнакчы колхозтары-
ның денелиңге эжелген.

Оон-биле кады партия организа-
цияларының өтчөттүг сонгулда ху-
ралдары ам-даа хөй-хөй партия ор-
ганизацияларының ажалының прак-
тикасында четпестер бар деп чүвени
көргүскен. Чамдык партия организа-
циялары партия чурумунч негел-
дезин хажык чокка сагып күүсөдирин
коммунистерден шыңгыс негевейн
турар.

Өвүр районун бүгү колхозчу
коммунистери эрткен чартык чылда
ажылдаза чогуур трудодеянын ми-
нимумун нитизи-биле беш ай иш-
тинде күүсөткенни эки-дүр деп са-
нап болур, а ынчаарга тус-тус ко-
мунистерниц азы колхозтарынын ады-
нын кырыңа көөрге, районда 31
колхозчу коммунистер чартык чылда
трудодеян минимумун күүсөтпезн,
оон иштинде «Кызыл туң» колхозтуң
партия организациязының 10 комму-
нистери санатынып турар. Улуг-Хем
районун Ленин аттыг колхозта пар-
тия организациязы эң эки ажалды
организацияларынын бирээзи деп са-
натынып келген. Ол кирезинде-ле
анда коммунистер Чанчыкыма, Ча-
мааш, Уйнукпан, Маажык, Даваа
ола чартык чыл иштинде чангыс-
даа трудодеян ажалдаанын шың-
гы шүгүмчүлөс аргажок. Барың-
Хемчик районун колхозчулары-
ның 40 хуузу эрткен чылын трудо-
деян минимумун күүсөтпезн, а бо
чылын байдал оон база дээрдевейн
турар.

Коммунистер массага хууда үде-
гери улуг болгаш чугула херек бо-
лур. Коммунист болза, канчаар
ажылдаар дугайында хууда үдөгери
ажыл-биле партия кегижүңү эвес ма-
саны сорук кирер хүдээлгели.
Колхозтуң ниити эге-ажының ак-
сеткилдиг ажалдаары— колхозчу бү-
рүзүнүң ыдыктыг хүдээлгези. Ажил-
тан ойталаар, өскениң күш-ажылы-
ның бүдүргөн белең продукциязы
биле амдыраарын бодаар чорук-
биле партия организациялары эптеч
чок демисеге херек.

Партия ажил—дириг, чога-
дыкчы ажил болур. Партия органи-
зациязы болза, бодунуң коммуни-
стеринден олар чүгө шалыпчы күш-
ажылчы болурун негээринге кызы-
гаарлатынмас, а харын оон-биле ка-
ды ол массаның организациячы бол-
гаш кижиздикчи болурун шың-
гы негээр учурулу. Коммунист
дорт хүдээлгези—партияның, күрү-
нениң болгаш күш-ажылдын чур-
мун сагырының шуут үдөгериңи
болбушаан, боду марксизм-ленин-
измин теориязын соксаал чокка
өеренир, партия кегижүңү эвес ма-
сага партияның политиказын сок-
саал чок тайылбырлаар, хөй-нитичи
кандыг-даа ажилга идепкейин көр-
гүзөр, депшилгели чүвени деткир,
мурнакчы колхозчуларны дуржул-
ганын негээрер херек.

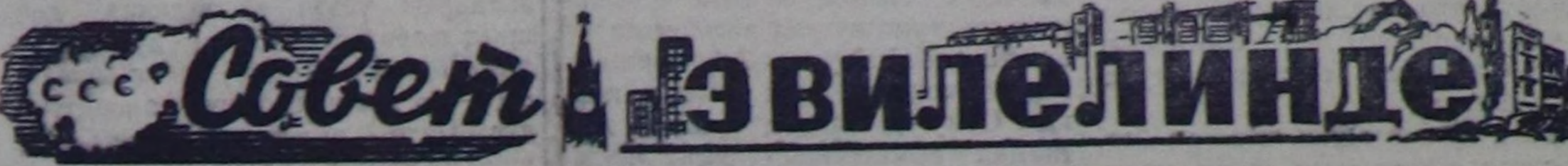
Колхоз бүдүүлгезинге коммунист
бүрүзүнүң идепкейлиг киржилгези,
оларның бедик бүдүрүкчүлүг күш-
ажылы—бүгү колхозчуларга чижек
болур, а бүгү колхозчуларның күш-
ажылга дайынчы сырый катыжыш-
кыны болза, колхозтарыны боль-
шевикчи, колхозчуларның амдыралын
бай-шыраак болдураар.

Чөргөлештир ук областың колхозта-
ры күрүңгө гараа дужалганын
эгелээр. Колхозтарын хөй нуруу-
зуунда тарааны механизастыг
арга-биле арылар болгаш чүдү-
рери организациястынган.

Чөргөлештир ук областың колхозта-
ры күрүңгө гараа дужалганын
эгелээр. Колхозтарын хөй нуруу-
зуунда тарааны механизастыг
арга-биле арылар болгаш чүдү-
рери организациястынган.

Чөргөлештир ук областың колхозта-
ры күрүңгө гараа дужалганын
эгелээр. Колхозтарын хөй нуруу-
зуунда тарааны механизастыг
арга-биле арылар болгаш чүдү-
рери организациястынган.

Чөргөлештир ук областың колхозта-
ры күрүңгө гараа дужалганын
эгелээр. Колхозтарын хөй нуруу-
зуунда тарааны механизастыг
арга-биле арылар болгаш чүдү-
рери организациястынган.

СОВЕТ УЛУСТУН УЛУГ ТИИЛЕЛГЕЗИ Каналдың моон сонгааргы эдилелгези

Волга-Доннуң суг магистрале
ажылдалача кирген. СЭТА-ның кор-
еспондентизи-биле беседалажыш-
кына Волга-Дон каналының суг ту-
душкунун ажылдалача кииреринин
начальниги И. К. Бирюковтуң чу-
галааны болза:

—Бо чылдың февраль айда Вол-
га-Доннуң суг оруун ажылдалача
кииреринин белеткели эгелзэн. Бис-
тер кадрлар шилеп алышыкында
эгелдевинс. Москваның, Ленинград-
ның, Донда Ростовтуң болгаш өске-
ла хоорайларын суг транспорту-
нун институттары болгаш техникум-
нары бодунуң сөөлүг доозукчула-
рындан биске 150 хире анык тус-
кай эртемниң инженерлерин болгаш
техниктиң ажалдакчыларын чору-
дуп берген. Оон-биле кады тудугнуң
өөредилге комбинадыга суг эрти-
ричилеринин, электромонтерла-
рын, харылзаа көрүкчүлеринин
(хайгааракчыларынын), шлюзтар
механиктеринин, суг териглеринин
хайгааракчыларынын белеткели эге-
лзэн. Оон ангыда тудугнуң суг тех-
никтерин болгаш механизаторла-
рын аразында канал тудушкуну
н доосканының сонда орта ажал-
дап арттарын күзээрер база бар
апарган.

Ынчангаш Волга биле Доннуң
сугларын катыштыраарының үезинде
элзэн каш чүс хире ажалдакчылар
белеткинген турган, ыналза-даа
олар болза, насостуг станциялары
болгаш шлюзтары ажалдаарының
талазы-биле херек кырында дуржул-
га-мергежилик чок аныктар болган-
нар. Мергежилдик тускай эртемни-
лерин дузазы-биле суг дериглерин
техниктиң ажалдаарының талазы-
биле кадрларны практика кырынга
белеткээрине, бистиң кол-ла удур-
тулгавыс болу берген саавырларны
ажылдап кылып алган бис.

Өөредилге салбырлары база тур-
густунгулаан. Оларның баштыңында
бүдүрүлгениң хоочун ажалдакчыла-
ры, оларның иштинде бир дугаар
шлюзтуң начальниги Н. С. Смирнов,
болгаш өскелер-даа киришкенер.
начальниги В. М. Сняжневский, эре-
ледик кол инженери В. Т. Иванов
болгаш өскелер-даа киришкениер.
Өөренкичилер тургузукчулар-биле
кады-ла шлюзтарның, насостуг ста-
цияларның, озал-ондак моондакта-
рының суг октакчыларынын дериг

ажылдарын кылып турганнар. Кол-
лективтиң кегижүн бүрүзү экзамен-
нерни чедишкенин дужаап, меха-
низмни башкарарының эргезин ал-
ган.

Часкы үерин сөөлүндө бистер
орук тудушкунунун ажалычче тур-
гузукчулар-биле кады кирипкен бис.
Бүгү-ле суг оруун дургаар Красно-
армейскиниң Цимлянск суг белди-
ринге бедир медээ бээр демдектер-
лик чаа магистральды тодаргай дем-
делеп кылып, суг шыгажырлары-
га чырык-биле медээ бээр лампалар-
ны олар тургусканнар.

Волга-Доннуң суг оруунуң эдилели
8 районунга үдөгитин: Волганын,
Чапурниковтуң, Тудуговтуң, Бере-
славтың, Мариновтуң, Доннуң, Ци-
млянскиини кылдыр. Район бүрүзүн-
де оларга быжылгалатынган кезинде
судноларын эрттиреринин талазы-
биле ажалды харылаар эргелел
чериң тургускан.

Волга-Донну ажалдаарынын опера-
тивтиң удуртуру-биле диспетчерин ийи ап-
параттарын тургускан—бирээзи ка-
налдарны, шлюзтарны, озал-ондак
моондактарны болгаш суг октакчы-
ларын ажалдаарынын талазы-биле,
ийгиэзи—насостуг станцияларын
ажылдаары болгаш элэрти ханды-
рылганың талазы-биле аппарат-
тар болур. Диспетчерлер бүгү-ле суг
техниктиң дериглер-биле селектор
болгаш телефон-биле тудушкан.

Бистиң чокувус Болгадан Донче
кажан-на корабльдер аптар ирги
деп чүс-чүс чылдарда күзеп келген.
Ол күзеп ам херек кырында боттан-
ганы бо. Кыска хуусаада каналды
дамчыштыр хөй судналар эжинди-
рип эрткенер. Ай бүрүзүндө олар-
ның саны өзөр.

Эдилелчилерин мурунда кандыг
сорулгалар туруп турарлы?

Волга-Доннуң каналы—оңза чу-
ла магистраль-дыр. Ол болза, чурт-
тун байлак, бойдус талазы-биле
курлавырлыг делем ийи суг бас-
сейинерни харылдаштырган.

Волга бүдүн чартык миллион төр-
белчин километр шөлдүг делем
районун өзээ бооп турар. Доннуң
бассейни база чугула уjur-дузалыг.
Канал 43 муң километр судно чо-
руур хем оруктарын тудуштурган.
ССРЭ-ниң Европа кезинде ам хем
даждылгалы улам-на улгалдып ту-
рар. Каналды ажалдаарының эгези-

биле Дондан Москваже, Ленинград-
че, Волга кыдынын үлетүр төптө-
ринче болгаш чурттуң элзэн сонгу
районнарынче мурнуу чүктен тараа-
лар, көдөз ажил-агыйның машина-
лары, хөмүр, металл болгаш өске-
ла чүктер үзүктөл чок чоруптар.
Донбассе-даа, Кубанже-даа, Став-
рополь болгаш Азов кыдыгалары-
даа ыяштар, автомашиналар, саа-
зын, химиктиң чемиждилгелер бол-
гаш өске-даа чүктер суг оруктары-
биле октатынар.

Каналды ажаллап эгелзенин
баштайгы чылы—1952 чылда кана-
дан дайытыннар чүктүн ишкирин
100 хууга алыр болза, 1955 чылда
ол 5 ажал катап өзе бээр. Дондан
Волгаже хөмүр сөөртүлгези 10 ка-
тап, а Волгадан Донче ыяш дайы-
ны 9 катап улгалдыр.

Чүгө бо чылын безин Волга-Дон-
нуң каналынын ачызында комму-
низмниң улуг тудугларына херектиң
чүктерин Дондан Волгаже сөөртү-
рүңгө күрүңе 14 миллион рубльди
камнап аптар, а 1956 чылда 100
миллион рубльден эвээш эвести кам-
нап алыр.

Канал болза, хемнин судно туду-
шкунунга чаа-чаа оруктарын айт-
кан. Дүргөн кыштар дизель мотор-
ларлыг чүве сөөртүрүңгө таарышкан
судноларны боду кыштар улуг суд-
ноларны болгаш боду чыгуун дүжү-
р чүк сөөртүр улуг баржаларны
амдан-на планнап көргөн.

Улус сөөртүр чаа шугумнар ая-
тынган; оон иштинде Москва—Дон-
Ростовче орук бар. Ол оруктун бир
төнчүзүңгө бедир 9 хонукта чоруур.
Улус сөөртүр судноларын хундус
чоруур чери кончук солун черлеп
эрттер кылдыр кылдынган.

Сормовтуң заводунда улус сөөр-
түр дизель электроходтуң проектизи
ам доостунган. Ол судно үш казъ,
500 чымчак олуттардыг, кино көөр
залдыг, библиотекалыг, рестораны
ылуг хүлээп алыр, чазаныр чер-
лерлиг.

Волга-Доннуң суг оруунуң ту-
душкунунуң доозулганы— совет
улустун улуг тиилелгези-дир. Комму-
низмниң улуг тудугларының эң баш-
тайгызы бооп турбуна кыска хуусаа-
да тургустунган болгаш эдилелге
кирген.

(СЭТА).

Волга-Доннуң ажалдышыкыныга алдар кылдыр күш-ажылчы өөлчөг

Волга-Доннуң судно чоруур,
В. И. Ленин аттыг каналының ту-
душкуну доозулганының дугайында
өөрүшкүлүг медээ бүдүрүлгенин,
транспорттун албан черлеринде күш-
ажылды бедик көдүрүшкүнүн
хайныктырган.

Коммунизмниң улуг тудуглары-
ның эң баштайгызын ажалдаарына
алдар кылдыр стахановчу элчөгдө
Омутинск заводтун металлурги-
члери кирипкенер. Чаа чедишкени-
ни № 3 печканын стахановчулары
эштер Смольников, Волосков бол-
гаш Плетнев бедир алган. Аар де-
зилдик эдилдиргилерни үндүргени-
биле, дүргөн методтары ажалдаан-
биле июль айда эдилдирг бурзун-
ден-не пландан ажыр 150 рубльди
олар камнап алганнар.

Никопольскиниң машина тудуш-
кунунуң Ленин аттыг заводунуң
ажылчиннарының митингинде
электри канакчызы эш Луненок—
Волга-Дон тудуунуң чагыларын

күүсөдиринге идепкейлиг киришке-
ниствен бистер аас-кежинтик бис
деп чуугалаан. Күчүлүг краннар,
транспорттар улуг тудугнуң бүгү
уцастоктарыга ажалдап турганнар.
Волга-Доннуң суг оруунуң тудуш-
куну бистиң Төрзөн чуртувустун кү-
чү-шылдынын моон сонгааргы бы-
жышкынынын чырыкыланчак хе-
речилели болур.

Машина тудукулары Волгада
болгаш Донда улуг тудугларын бү-
гү-ле чагыларын хуусаа бетинде
доозар деп хүлээнип алганнар. Куй-
бозвер ГЭС-тин тудушкунунга хе-
ректиң дөрткү кварталга чагаан ба-
жен краннарын болгаш транспор-
терларның элчөгдиг бөлүү чүдүрүп
чорударыңа белеткетинген. Бүдү-
рүлгениң чехтеринде тудуг меха-
низмнерин кылыр хуусаазын кыз-
лары дээш социалистик чарыш эге-
лзэн.

Инженерлер Полевоичуң болгаш
Поплавскийниң саналы-биле бажен

Нузнецкиниң металлургчилеринин өөрүшкүзү

СТАЛИНСК. Волга-Доннуң судно
чоруур каналы ажалдарынын дугайында
Министерлер Чөвүлелиниң
доктаалыңга болгаш каналга В. И.
Ленинин адын тысыр дугайында
ССРЭ-ниң Дээди Советинин Прези-
думунуң Чарлыгына маңа кан-
чаар-даа аажок сорук киришкени-
ни-биле учурашкан. Кузнецкиниң
Сталин аттыг металлургия комбина-
дының бирги мартен цехинге бол-
гаш митингиге кан эдилдиркичи эш

кранының чугула херекселениң чаа
конструкциязын тургускан, ону кы-
лырыңа мурундагызындан ам 200
килограмм эвээш металл чарыг-
дарынын турар.

В. И. Ленин аттыг каналдың до-
озулганына тураскааткан митингилер
болгаш беседалар Грузияның хоор-
айларында болгаш суурларында
бооп эрттип турар. Ткибульскиниң
Ленин аттыг шахтазының дагыла-
рының хуралына забойщик эш
Г. Вацарадзе чүве чуугалаан.

Волга-Доннуң каналынын тудуш-
кунун чедишкенин доосканы совет
улустун чаа кайтамчыктыг че-
дишкени-дир. Улуг каналды ажал-
далача киригенинге алдар кылдыр
чыл нормазын шахтер хүнүнде доо-
зар деп хүлээнип ап тур мен деп ол
чуугалаан.

Шах ыңдыг хүдээлгелерин шах-
таның хөй стахановчулары алган-
нар.

(СЭТА).

сонгаар-даа оон-даа артык эки
ажылдаарымы болгаш чылдың төң-
чүзүңгө бедир пландан ажыр чүс
тонна металлды бээримиң тас-
гырагалап тур мен.

Кан эдилдиркичлери чыл планын
хуусаа бетинде күүсөдир деп шин-
тирлээр.
Донна, прокат болгаш комбинат-
тың өске-даа цехтеринге база ми-
тингилер болуп эрткен.

(СЭТА).

Улуг-Хем районда малга чем белеткелениң байдалы

ШАГААН-АРЫГ. (Телефон-биле).
Ниятинин малынга чем белеткээр-
нин ажалы эрткен 1951 чыл-биле
денээрге бо чылын Улуг-Хем райо-
нда элзэн эки чоруп турар. Эрткен
чылдың июль 20-де район сизен бе-
леткелениң планын 9 хуу, силос са-
лышкынынын планын 66,1 хуу
күүсеткен турган болза, бо чылын
район сизен белеткелениң планын
10,6 хуу, силос салышкынынын пла-
нын 90,1 хуу күүсеткен.

«Искра» колхоз сизен белеткелени-
ниң планын 14,8 хуу, силос салыш-
кынынын планын 118,7 хуу, сизен
белеткелениң планын «Кызыл туң»
колхоз 24,7 хуу, Ленин аттыг колхоз
17,8 хуу күүседип база силос са-
лышкынынын планын Ворошилов
аттыг колхоз 135,7 хуу, Жданов ат-
тыг колхоз 125 хуу, «Свобода туң-
да» колхоз 122 хуу күүседип, малга
чем белеткээринин талазы-биле рай-
онда мурнакчы черни эжелеп турар-
лар.

Бо колхозтарын сизен шөлдери-
нде ажалдап турар колхозчуларын
ортузунда партианың полит-масса-
лы ажалын багай эвес тургускан.

Оон-биле чергелештир сизен бе-
леткелениң планын Калинин аттыг
колхоз (даргазы эш Оолайы, пар-
тия эге организациязынын секрета-
ри эш Ойдуң) 0,5 хуу, Сталин ат-
тыг колхоз 4,2 хуу, Мицурин аттыг
колхоз 4,9 хуу күүседип, мал чеми-
ни белеткелени дыка оожум чору-
дуп турар.

Маленков аттыг болгаш Калинин
аттыг колхозтарын баштаар черле-
ринин болгаш ол колхозтарда пар-
тия эге организацияларынын секре-
тарларынын талазындан мал чеми-
нелдеринче барык сагыш сал-
байн турарындан сизен белеткелени-
нын планын ол колхозтар 4,6—4,5
хуу күүсеткен болгаш чангыс-даа
центнер силос белеткөөвүн.

Шитпирлерниң күүселдези дээш күженишкиниг ажилдаар

Өвүр районун ажалчы чоннарын депутаттар Сөвдиниң тос ду- гаар сессиясы 1951 чылда районун чурт бюджетиниң күүселдезиниң түнелин база 1952 чылда бю- джетиниң дугайында айтырны ча- гаалашкан болгаш бадыйлаан, база көдээ Советтериниң организас- мас- салыг ажалдарынын талазы- биле район Сөвдиниң мурундагы сес- сиязынын доктаалын Дус-Даг суму Сөведи кайы хире күүсеткен дугай- ында чугаалажып эрткен турган. Ам бо уеле район Сөвдиниң кууско- му- нук болгаш суму Советтериниң мурунда салдырган сорулга болза, үстүндө айтырлар талазы- биле район Сөвдиниң сессиязынын док- таалдарынын амыдырал кырында болтуг күүселдезин чедип алып дээш шитпирлери- биле күженишкиниг ажилдаары болур.

1951 чылда районун бюджет- иниң орулгалыг кезин—129 хуу, оон иштинде күрүө чээшкилиниң тара- дылгазы—146 хуу, олча-ажык үндүрүү—153 хуу, көдээ ажал- агый үндүрүүнүң чылдыдазы—109 хуу, саарылга үндүрүүнүн чылдызы— 120 хуу күүсетилин болган. 1951 чылда бюджеттин чарыгалдыг ке- зи—99 хуу күүсетилген болгаш районун сан килдизи элээн орга- низацияларга болгаш сумуларга сая- хөө талазы- биле чамдык хына- лдарыны чорутканын.

Мооң- биле чергелештир район бюджетиниң орулгалыг кезиниң күүселдезиниң талазы- биле элээн четпестер бар турган. Райпо баш- таар чери (даргазы эш Базаан) сая- хөөнүң чурумун быжык тутпаан, районун чергелей кооперацияны- ны системизациялаа саямчылдар болгаш өрелер хөй бар, коопера- ция 700 муң ажык рубль которалга таварышкан, ыңчангаш арыг ажык- орулгадан 27 муң 100 рубль чурт бюджетинге чедир киртигнээн.

Районун кадык камгалал килдизи (эргелекчи эш Бендикова) чам- дык кижичилерине чөптүг эвес байдал- биле шалындын ажык да- кыр төлөвирлерин тыпсып турган. Районун көдээ ажал- агый килдизи шатта көрдүнгенин өзүгээр ажал- дакчыларга 5 кижини четпелен ал- бааны- биле чогуур сметанын бүрүн ажалгалаан.

Сая- хөөнүн чурумун үрээр, смета- дан ажык чарыгалды кылып бол- гаш бадыйлаган сметанын бүрүн ажалгалаа чоруктар бар. Бот- онаал- га үндүрүүн хавырып ап турары- ында улуг четпестер хөй турда, рай- кууском болгаш оон сан килдизи ашкы- хөрөгү чылдыдын чогуур өй- үндө болдулар болгаш чурумчулар талазы- биле тодаргай хемчеглерни албаан, сая- хөөнүң хыналдызын сула чоруткан.

Район Сөвдиниң сессиясы эрт- кен чылда бюджеттин күүселдезиниң болгаш 1952 чылда район бюджет- иниң дугайында шитпирини үндүргөш,

бюджетте көрдүнгөн орулгаларын болгаш чарыгалдарын чөп чоруда- рын айткан. Районун колхозчу суурларын чагайжыдарына, улус өөрөдигезинге, кадык камгалала- ны, культура- чырыдышыкын албан черлеринге болгаш орук тудуунга, күш- культура болгаш спорт тудуунга чарыгалдарын чөп ажалгаарын район Сөвдиниң сессиясы чугула- лап айткан.

Албан организация черлери бол- за, сметада көрдүнгөн акша- хөрө- гилери бүрүн ажалгаар, сая- хөөнүн чурумун шыгыгы сагыры дээш чо- гуур сметадан ажык чарыгалды кы- лырын болдурбас дээш болтуг ажал чорудар. 1952 чылда чурт бюдже- динге кирер кинирлелерин чогуур өйүндө бүрүн- биле күүселдезиниң дугайында район Сөвдиниң сессия- сы бодунун шитпиринде айткан.

Көдээ Советтериниң организас- массалыг ажалынын дугайында район Сөвдиниң мурундагы сес- сиязынын доктаалын күүседир та- лазы- биле Дус-Даг суму Сөведи элээн ажалдарын чоруткан. Суму Сөведи сессияларын чыдадырып, анаа ажал- агыйнын, культура амы- дыралдын, улус өөрөдигезиниң ай- тырларынын чугаалажып, элээн хемчеглерин чорудуп турган. Ажал- чы чоннарын ниити хуралдары 27 кезек черге эрттип, 52 айтырлар- ны чугаалашкан. Суму Сөвдиниң депутаттарынан 8 депутат боттары- нын сонгутурун округтарына ужу- ражышкынын азыртылган болгаш ажал- чорудулганынын дугайында отчеттарын берилген.

Ажалчы чоннарын кийрген 14 билдирешкинининде суму Сөведи чогуур хараышыкы берген. Суму Сөв- диниң куускомун ээледеги хурал- дарын 12 катап эрттирилген, ол ху- ралдарга 26 айтырларын чугаала- лашкан. Ажалчы чоннарын орту- зунга лекцияларын, илеткедери, беседаларын элээн хөй удаа органи- застан келген. Чогуур назылыг чо- нуу бижик билбес болгаш бижик биче билер чоруун узуткаар 4 кезек бижик бөлүмчери тургустунган, ыңчангаш 52 кижини бижик билер кылдыр өөрөткен.

Сумунун ажалчы араттарынын 85 хуузу колхозтарда кагышкан, кол- хозчу суурлар мурнуку чылдарда- ынан калбарып, чагайжып турар. Суму Сөвдиниң организаскы ажал- да чорутканы- биле чергелештир ы- да хамааржып турар ийи колхозтар бо чылдын тудуларынын ишинден чуртталга бажычыларынын тудуун 100 хуу, культура амыдыралдын туду- дларынын 40 хуузу кылып күү- сеткен.

Нийтинин мал ажалын хөжүдери- ниң дугайында суму Сөведи элээн ажалдарын чоруткан, тараа- нын дүжүттүүн бедилер дээш оон чайгы ажаалганын улуг кичээ- гей салып, колхозтарга бо талазы- нын

биле ажалды башкарып чоруткан болгаш сутгарылга бузганын кал- бартырын ажалын организастаан.

Суму Сөвдиниң чоруткан ажалын практиказында көзүлгөн чет- пестер болза, сессияларга белетке- лди четпес кылып, ол орта чугаала- жыр үе- үенин чугула айтырларын шилчи албайн турар. Ажал планы- нын күүселдези дээш демисел- кош- как. Суму Сөвдиниң чанында док- таамал комиссиялар дыкка четпес ажалдап турар. Үндүргөн шитпир- лериниң күүселдези дээш хыналда кошкак тургустунган. Суму Сөведи номчулга бажычынын, кызыл өң- нүн ажалын сула удуртуп, кино- чу- рук көргүзүлгөсүн организастаайн турар.

Дус-Даг суму Сөвдиниң органи- зас- массалыг ажалын улам экин- дер дугайында район Сөвдиниң сессиясы тускай шитпирини үндүр- гөн. Суму Сөведи болза, партиянын болгаш чазактын чугула шитпир- лерин ажалчы чоннарын ортузунга таныштырар болгаш ону амыдырал кырынга күүседириниң хемчеглерин ал чорудар. Депутаттарын, активти дамчыштыр ажал чорударыныч суму Сөведи кол кичээгенин угаан- дырар ужурулг.

Көдээ Советтин массалар- биле болтуг харылаазын тургузары- биле холбашты оларнын ортузунга ни- ти хуралдарын, отчеттарын кылыр болгаш лекцияларын, беседаларын, номчулгаларын үргүлчү организас- тап, яны- бурму массалыг кижизди- дилге ажалдарын чорудар. Суму Сөв- ди элээн албан кылыр оран- бажын- дерип тургузары амгы уеле чугула негетинип турар. Суму Сөведи бол- за, ажалынын иштики херек эмгел- леин чурумчулап, оон оперативтиг байдалын тургузар.

Сумуда ийи колхозчу организас- ажал- агыйн быжыглар талазы- биле көдээ Совет өзүлүг ажал чорудар, колхозчуларнын ортузунга со- циалисттик чарышты калбартып, оон күүселдези дээш организаскы ажалды башкарыр. Чаа өөрөдиге чылын- га школарнын белеткелдиче бүгү чо- нуун илекейлиг кийргиле- зин чедип алып дээш суму Сөведи тодаргай ажалдар болгаш школа- рлар август айда бүрүн белеткел- генин турар ужурулг. Колхозтарын тулгу планын чогуур хуусада күү- седир дээш күженишкиниг ажал- дар чорудар.

Район Сөвдиниң сессиясы болза, орук тудуунга сумунун ажалчы чо- нарын кийргилезин организас- таар дугайында көдээ Советке хү- лээткен, чаа сутгарылга бузганын тудуун чорударын болгаш сумунун девискэринде дус бадыйлагыны көдээ Совет чогуур удуртулганын болгаш дузаламчызын хандыраын айтып демдеглээн.

СССРЭ-НИИ ДАШТЫКЫ ХЕРЕКТЕР МИНИСТЕРСТВОЗУНДА

Бо чылдың июнь 16-да Рижон думчуунун чанынга (Хиума орту- лук) Совет Эвилелинин күрүө кы- зыгаарын үрээр «Каталина» деп швед шериг самолётун дугайында айтыргы талазы- биле, а ол ышкаш «ДС—3» деп швед шериг самолётун дугайында айтыргы талазы- биле швед чазактын нотазын Швециянын даштыкы херектер министри дээрги Ундэн ССРЭ-нин Швецияда элчини К. К. Родионовка июль 1-де хүлээт- кен. Устүндө айткан «Каталина» деп шериг самолёт июнь 16-да совет кызыгаары үрөөн болгаш бүгү- делегей сугларынын кырынга чо- раан, а ол ышкаш ол самолёт совет самолёттарже от ажытпаан, база черде четпес- даа чок чораан дээр аянын кылдыр швед чазактын июнь 18-теги нотазында чугаалап турар бадыйкалды оон бо нотазында база катаптап турар. Ол ышкаш бо айты- рыгы бүгү- делегей судууче шилчи- дер ийикле, азы бо айтырныг чу- гаалажып турар уеле, нотада чу- гаалап турары ышкаш, «бүгү- деле- гейнин өске таарымчылыг процедурасы» ажалгаар дугайында ол нота санал үндүрүп турар.

Июль 16-да ССРЭ-нин Даштыкы Херектер Министри А. Я. Вышинский Швециянын элчини дээрги Сульманга ССРЭ-нин Даштыкы Херектер Министрствозунун моон алаанда нотазын хүлээткен:

«Швед чазактын июль 1-деги нота- зынга хары кылдыр моон алаанда чулдур министрлерге эргежок чугула деп ССРЭ-нин Даштыкы Хе- ректер Министрствозу санап тур.

1. Бодунун нотазында швед чазак болза, оон июль 18-теги нотазында «Каталина» деп швед шериг самолёт июль 16-да совет кызыгаары үрээп турбаан болгаш бүгү- делегей сугларынын кырынга чораан дээр аянын бадыйталын катаптап турар. Оон- биле кады швед чазак болза, швед авария комиссиязынын түн- недеринге чылдагааннап, ону нота- да жоноп каан болуп турар.

Ол түнелдиниң каныг- даа үндезин чок деп чүвени демдеглээри чу- гула деп ССРЭ-нин Даштыкы Хе- ректер Министрствозу санап тур. Комиссия бодунун түнелдерин мыры- цай өй- черге чок даап болашкын- нарга үндезилеп турар, ындыг чорук болза, ылангыч июль 16-да швед шериг самолётун чораан черинин болгаш үезиниң дугайында, а ол ышкаш оон ужудуушкунуун бай- далдарынын болгаш дүргенинин дугайында айтыргы дээр ышкаш ындыг чугула айтыргылар талазы- биле шуот болдуруп болбас чүүл болур дээрзин чугаалаарга- ла четчир.

Июль 16-да швед кызыгаар үрээр «Каталина» деп швед шериг самолёттун үезин болгаш чораан черин комиссиянын түнелинде тодара- дып турар черде самолёттун чораан черинин болгаш үезиниң дугайында тодаргай санаарын айтыпайн турар, а кажан ону айтыры эргежок чу- гула апарган таварыгларда само- лёттун чораан черин болгаш үезин чүгө чоошууладар айтып каан болуп турарын комиссиянын түнелинде кириген бодалдарнын шын эвес чорунун чижээ кылдыр айтыргы четчир. Чижээлээрге, үезин шын тодаргалаагынын орунуга ол түнелде мында дээш: «Ынчан тур- ган» Барык- ла» 4 шак 0,5 минута үези тур- ган». База бир черде чугаалап тура- ры: «Миг — 15» биле ужуражышкы- нын барык- ла...» ыпча хире миаль черге болур ужурулг турган дээш. Ынчаарга бо бүгү таварыгларда үези кончуг шын тодаргайлаар чорук болза, иштеп хыналданын мурнунда сэлдириниң сорулганын шын шитпир- дээриниң ыявалыга хереглетиңер бол- гаш кончуг чугула негедези болур болгай. Комиссиянын түнелинде ач көргө, ол негедде каржызы- биле үрениген болуп турар, чүл диле, самолёттун үезин болгаш чораан черин тодаргай айтырнын орунга комиссия болза, өй- черге чок даап

болашкынарга үндезилетинип ту- рар- дыр.

Комиссиянын түнелинде илереп турары- биле алырга, «Каталина» деп швед шериг самолётка радар херек- сели материалдыг кезектериниң үрөө- генинин чылдагаанынан ажалда- байн турган дээнин үстүндө чуга- лаан чүүлдерге немээри чугула. Тү- нелдеринде швед чазактын ооргалан- дырып турар комиссиянын ботунун билдиреги өзүгээр алырга, үстүндө айткан «Каталина» деп швед шериг самолёттун чорудуушкун үезинде ужур дээр черинден ыңайлап, чөөн чүкче кире берген» факт болза, оон- биле кады бодууче кичээгенин база хаара тудуп турар.

Комиссиянын өй- чергежок даап болашкынарга болгаш чүгө- бүрү «чоошуулаткан» санаашкынарга үндезилетинип түнели болза, швед чазактын ооргаланып турары иштеп хынаашкынар объективтиг медээ- лери тургузарына улапкан эвес, а «Каталина» деп швед шериг самолёттун июль 16-да совет кызыгаары үрээниин чигзинип чок фактызын меге хемчеглер- биле чажырыңче улапкан деп бодалды үндүрүп турар деп чүвени демдеглээри чугула деп Министрство санап тур.

Бо херектин херек кырында шын байдалдарын совет чазак бодунун июль 17-де болгаш 19-та ноталарын- га- ла тайылбырлаан. Швед чазак- тын июль 1-де нотазында болгаш оон- биле кады чоруткан капсырыл- галарда кирген өй- черге чок даап болашкынарга удуур Совет чазак- тын ноталарында шын тургускан фактыларын кийрген. «Каталина» деп швед шериг самолёт июль 16-да совет кызыгаары үрээр болгаш Рижон думчуунун (Хиума ортулук) Совет- чөөн талазынга совет кургаг чор кызыгаарынан 4 миаль черге, азы совет девискээр сугларынын кы- рынга чораан деп Совет Чазактын ноталарына айтып турган. Ону эриктерде турар совет радиолокаци- я херекселдер- биле кончуг шын тыртырын алган.

«Каталина» деп швед шериг само- лёт совет самолётче от ажытпаан болгаш черде четпес- даа чок чораан дээр аянын швед чазактын нота- зында дагын бадыйтал талазы- биле, чүл дээрге, ол бадыйтал херек кы- рында болган чүүлдерге дүүшпес бадыйтал- ыр деп ССРЭ-нин Даштыкы Херектер Министрствозу боду- нун ноталарына айтып турган бол- гаш. Ындыг бадыйтал факты- ларга каржызы- биле удуурланышкак болгаш каныг- даа үндезилеп чок болуп турар, чүл диле, аэродромга хонары- биле совет самолёттарын соонче ужурын совет самолёттар хөй удаа негээрге «Каталина» деп швед шериг самолёт анаа чагырт- паан болгаш ону эдериң чораан со- вет самолётче от ажыдыпкан, оон соонда совет истребитель бодунун ээлчээнде кызыгаар үрээр самолётче от ажыдар ужурга таварышкан деп чүвени совет истребительдериниң ве- нозунун экипажынын өчүктүринден тодаргайлаган.

Швед чазактын нотазында совет самолёттарына 1946 болгаш 1947 чылдарда ийиңи удаа кызыгаар эрт- ти ужудуушкунунын дугайын чугаалап турар. Устүндө айткан ол таварыглар болза, ыңчанда ужу- дуушкунун частырыларынын тү- нели болган, ол дугайын швед чазак бодунун 1946 чылдың август 28-те болгаш 1947 чылдың сентябрь 25-те ноталарына чүлдүг деп көргөн болгаш кызыгаары өжөгөрөөн үрээр чорук- биле оун салчаштырыгы дег каныг- даа үндезилеп бербейн турарын бо айтыргы- биле холбаш- тыр чугаалаары эргежок чугула деп Министрство санап тур.

2. Бодунун нотазында швед чазак болза, бо чылдын июнь 13-те ийи даштыкы самолёттарынын совет кы- зыгаары үрээниин дугайында ССРЭ-нин Даштыкы Херектер Мини- стрствозунун дыкандынын тала- зы- биле база чүве чугаалап турар.

«Ынчангаш, швед самолётту совет самолёттарын аткан бооп бодурун совет чазактын билди турары- биле ол дыкнадыг тайылбырлатынар ужурулг» деп медеглөвишаан, швед чазак оун «ДС—3» деп самолёт- биле харылааштырып турар.

«Туманныг болганын болгаш агаарын байдалы багай болганын шын журунда үстүндө айткан са- молёттарынын национал хамааржы- лазы тодаратынын тургустуушаан» деп бодунун июнь 24-теги медегле- линге демдеглээни Министрство сагындырар ужурулг. Устүндө айт- кан даштыкы самолёттарын тала- зы- биле Министрствонун июнь 24-те кылган медеглелинде кирип турар дыкнадыг швед чазактын берген тайылбырынын каныг- даа үндезин чок деп чүве тодаргай- дыр.

«ДС—3» деп самолётка холбаш- тыр швед чазактын медеглээн уду- рланышкынын Даштыкы Херектер Министрствозу үстүндө чүүлдерин бырамдалааша, каныг- даа үндезин чок чүүл кылдыр шитпирлини- биле күш чок болдуруп тур.

3. Эске- даа күрүнелерде ышкын ССРЭ- де саавыр бар, күрүө кызы- гаарын үрээр болгаш өске девискээрге кирип келген даштыкы само- лётту ужудуушкуну болза, ол саавыр өзүгээр ол черде аэродромга хонарына албааар болгаш удууран- кан таварыгада— олче от ажыдар хүлээгелиг деп Министрствонун ме- деглелин швед чазак маргалажып турар.

Швед чазак болза, Швецияга ол хзмаарышпас чуве- дир деп медеглэ- турар. Швед чазактын ол медеглэ- линиң буруу шаваара, швед чазактын июль 1-деги нотазында кошкан, амгы уеле Швецияда күштүг болуп турар ол саавырдын иштинден моон алаанда параграфты манаа көрү- зерге- ле болур, ында чугаалааны: «Чепшээтп чокка швед девискээр- же шургул кирген ийи- чангыс само- лёттарын сагындыры берип турган, дедир ойлдыр ужурулг. Бир эвес самолёт бодунун улагынышкынын швед девискээрдэн өскээр утке өскертпес болза, өзүлүг болаашкын- ны кылыр.

4 «Швед шериг самолёттарынын ажалды кырынга ужуры долуу- биле хостуг болгаш ол эргени олар амгыда чедир ажаллап келгени ыш- каш, моон сонгаар- даа ажалгаар» дээр дугайында швед чазактын ме- деглелин чугаалажып көөрүүнү эрге- жок чугулазын ССРЭ-нин Даштыкы Херектер Министрствозу көрбейн турар, чүгө дээрге, швед чазактын үстүндө айткан нотазында миннип турары ышкаш, ССРЭ оон- биле кажан- даа маргалажып көрбөөн.

5. Бо айтырны бүгү- делегей су- дунга ийикпе, каныг- бир өске таар- жыг процедурага чугаалажып көө- рүн швед чазак негээр дээр дуга- ында оон медеглелиниң талазы- биле чүпү чугаалаарлыг дээрге, Совет Эвилелинин кызыгаарын кымында халдаашкыныдан камгалаарын совет күрүнениң бүрүн эргези бол- гаш хүлээлгези болур дээрзинче кичээгел салдыраары эргежок чугула деп Даштыкы Херектер Министр- ствозу санап тур. Ынчангаш, Совет Эвилелинин кызыгаарын чөгө хал- даашкынар- биле харылашыңан ай- тырларынын көөрү- биле каныг- бир бүгү- делегей процедураныңе халы- жарынын каныг- даа үндезинниин ССРЭ-нин Даштыкы Херектер Ми- нистрствозу көрбейн турар.

Совет кызыгаары швед самолёт- тарын база катап үрээрин болду- рбазын швед чазак шыгыгы хем- чеглерини алтын деп бодунун негедезин бадыйкаары эргежок чугула деп Даштыкы Херектер Министр- ствозу санап тур.

Мурнакчы садаг четкизинге шилчир Кызыл тукту тывыскан

Барнын-Хемчик районозунун баш- тар чери 1952 чылда садаг четки- лериниң аразынга социалисттик чарышты калбарткан. Колхозчу үлө ийи негедде хереглениң чогуур өй- үндө хандыр болгаш күрүө чөпчөк ажалчы үвүседир дээш кызымак- кай ажалдаан садагчыларга шил-

чир «Кызыл тукту» тыпсырын рай- по баштаар чери чарлаан.

Барнын-Хемчик районун «Тил- лекчи» колхозта магазин социалис- тик чарышка бириг чери алган, ол колхозта садаг эргелекчизи эш Доржу 1952 чылдын бириг кварта- лында бараан саарылгазынын пла-

нын 204 хуу күүседирин хандырып шыдаан.

Бараан саарылгазынын планын май айда 175 хуу күүсеткен, шилчир кызыл тукту албышаан, райпо баштаар черден өрөктиг чүлдүн шанналын алган.

К. ТЕЛГЕР.

С. ТОНДАР.

Х. КУНГАА, районун сан килдизинин инспектору.

Чонун негедезин хандырар

Социалисттик утка- шынарлыг, на- ционал хевирлиг уран- чүүлү бүгү ажалчы чонун ортузунга калбар- тыр чорук чоноу коммунисттик өзүга кижизидериниң чепсээ болур.

Большевик партия, Совет чазак болгаш улуг башкы Сталин уран- чүүдүн ролон, оон масса- биле ча- рылбас ханга харылаазынын кезээде ийнеп келген. Ындыг турбуза, бис- тик областың национал театрынын дирекция чериниң болгаш областың уран- чүүл комитетиниң четпес ажал- дап турары- биле национал театр бо-

лунун сорулганын чедир күүсетпейн турар.

Театрын оюн көргүзүлгери: ши- лер, концерттер Кызыл хоорайга болгаш машина оруктуг районнарда болуп турза- даа, ыраакы Тожу, Тере- Хөл, Мөңгүн- Тайга районнарга бол- дунмайн турар. Чижээ, Тере- Хөл районга национал театрын артисте- риниң көргүзүү 1948 чылдан бээр болдунмаан, а Тере- Хөлдүн ажалчы чо- ну болгаш анык өскөн театрыны оюн- шизин көөрүн улуу- биле күзеп турар.

Национал театрын артистери чо- ну чүгө ши, концерт- биле хандырар эвес, хары районнарда, көдээ Со- веттерде, колхозтарда уран- чүүлдүг бөлүмдериниң ажалчыга дузала- жып, оон киржикчелеринге боттары- ны мергежилди дамчыдар хүлээл- гелиг. Ол ышкаш олар ажалчы чо- нуу чаа амыдыралы- биле база та- ныжар ужурулг. Ындыг төлөздө, на- ционал театрын ажалчы кичидип, оларнын көргүзүү областың бүгү чо- ну хандырган турар кылдыр тур- гузары негетинип турар.

Х. БЕГЗИ.

Чаа школа тудуунун ажалы

Улуг-Хем районда Киров аттыг көдээ ажал- агый артели (даргазы эш Андросов, партия эге организ- ациянын секретари эш Намчы- лод) 1952—1953 өөрөдиге чылдыда ажытынар узуну 40 метр, дооразы 15 метр, 10 өрээлиг чеди чыл шко- ланынын чаа тудуун кылдып турар.

Чаа школа тудуунда 15 бызанчы- лар доктаамал ажалдап, школанын ханазынын тудуун дооскак, серизин бүрүн кылгаш довурактаан. Школа- ның 38 сонгаларынын чаактарын ба- зээ кылган. Школанын ийи өрээли- ниң шалазын дооскан болгаш өске өрээлдерин шалааарын үргүлчүлөп турар.

Школаның дооразын иштинден, даштын довурактап хөмгөн. 38 рамаларын 18-зи кылдыган, артка рамаларын кылышкыны үр- гүлчүлөп турар. Школага 6 печка тургустунар, оон тууйбузунуң өрте- динишкин чокку хуннере доостур- га- ла печка салышкынын эгелээр.

Печкалар салырындан, балгаш- тап, чугайларындан ангыда чаа тудуп турар школанын кылдыларын август 1-де доораз деп турар.

1952—53 өөрөдиге чылдыда шко- лага өөренир өөреничкелерин ат- дандызын суму Сөведи- биле школа- ның дирекция чери кылдып дооскан. Ынчалза- даа 1952—53 өөрөдиге чылдыда ол школага 12 башкылар негетинип турар, олардан чүгө 5

башкы бар. Ийи аал ишти чурттаар башкылар бажычынын капитал септелгези кылдынмаан. Чаатынын эрти суму төвү турган черден баш- кылар чурттаарына ийи бажычыны сөөртүлгезин чаа эгелеп турар. Ол бажычынын тудуушкунун дооска- да башкыларга бажын дөмөй- ле чедипше.

Ол ышкаш чаа тудуп турар шко- ланы дооразына сонга шилдери, хаалганы шүңчүктери, 30 парталар негетинип турар.

Устүндө айттыган четпес чүүл- дерин четчелээш, школанын тудуун дүргөн дооразынче күштү ам- даа улгатырары негетинип турар.

Х. ТЕМБИРЕЛ.

Төрөөн дылга экзаменер

Кызылдың башкы училищези чылды-на училищени даалгалык өөренип турар башкыларынын өөредилгезин чорудуп турар. Ында эге шко-ларын башкызы деп тускай атты чедип албаан хей башкылар өөренип турар. Даалгалык өөредилгеде өөренип турар башкылар учи-лищени эки дооскаш эге школанын башкызы деп диплом алырлар.

Бир чамдык башкылар Кызылга келгеш, элээн каш лекция, консуль-тацияларын дыйнап чоруй экзамен-даа дужавайн яны-бүрү чылда-гааннарга сылдап элгаш хап чанып-тарлар. Ол башкылар дээрде, олардын билиг-мержеженин бедилди алзын дээш чыл бурдуе чазактан дыка хей акша-хорөнгини үндүрүп турарын үнелеп көрбөй турар. Оон тодаргай барымдаанын даал-галык өөренип турар башкыларын төрөөн дыл талазы-биле экзаменни көргүзүп турар. Төрөөн дылдын бижимел ажылында диктант бижээ 86 башкыларнын иштинден 31 кижя багай демдектг болгаш оон эскер-леринин хей кезин колдуунда үш демдекке бижээнер.

Диктант бижээ башкыларнын бижимел ажылдарында чазыгарларын боттарынын өөредип турар өөреникчилеринин чазы-биле мырынай-ла ылгал чок болгулаан. Диктант бижээ башкыларнын ча-зынын саны оон ажып турар. Олар-нын кол чазыгларын көргөтө мын-дыг: Туркмения—Трукмения; импе-риалистер—империлизм; чуртвус—чуртвусу дээш оон-лаа эске артыч-чыларны болгаш хууда база нинти аттарны безин билбес башкылар бар болгулаан.

Дөрткү курсту доозарынын күрү-не экзаменинге төрөөн дылдын диктантынын бижээ дөрткү курсу-ларын бижээ ажылында элээн хей чазыглар бар. Дөрткү курсу Кестикей Хертектин бижээ ажы-лында мындыг улуг чазыглар бар болган: аяар—айаар, чыгаш—чы-гаш; мөгөе—мөгөйе; каът—каттар, тарды—дарды, забастовка—забаст-овка. Дөрткү курсту доозуп турар-ларын бижээ ажылынын түнө-линде «5» кылдыр бижээ башкы чок болган.

Аас-биле экзамен дужааган баш-кылар бижимел ажылдардан-даа куду түнөлдү көргүскөн. Айтырыг харыялап турар башкыларнын хей кезин грамматикалык сайгарылганы шуут билбес. Чижээ: бир башкы — ыраашышпаан, тулчуп тилевешаан Сталин-биле чоң кыдыр—деп до-макты домак кезиктиринерге бол-гаш чугаа кезектеринге сайгарып шыдавас болган. Ол башкы үстүндө чижеткен домактын кол кезигүүне-рин тып чадап каан. башкы эш Чыргай-чога домак кезигүүнерин болгаш чугаа кезээш шуут билбес болган. Ол ышкаш Тамара Д. «Че-чен чогаалды бистер номчувушаан,

эки өөренип учурлук бисе—деп до-макты база-ла сайгарып шыдаваан болгаш домак кезигүүнерин, база чугаа кезектерин шуут алап безин билбес болган. Мындыг чижекти ды-ка хейнү көргүзүп болур.

Аас-биле экзамен дужаап турар башкыларнын аразында 5—7 клас-старнын грамматиказын билир ха-маачок, харын оларнын башкылап турары тус-тус класстарынын өөре-дилге номнарынын иштинден безин чамдык дөрүмнерин айтырарга бил-бес башкылар бар болгулаан.

Бир чамдык башкылар аас-биле экзаменни «кончуг эки» дужаап аларын «күзөш», харын-даа бычмы саазынарга айтырларнын харым-зын бижип алгаш, оларны кармак-тарынга, сапогунун хончүзүнга, столунун иштинге сүп алгаш, оон-биле «эки белеткедиг» келген баш-кыдыр деп мактадып «5» демдек чедип аларын бодааннар, ыччалза-даа, оларнын оозу оларга кандыг-даа «дуза» чедирбөөн. Башкылар-нын билин төрөөн дыл талазы-биле ол хире куду болуп турда, оларнын башкылаан өөреникчилеринин билин оон-даа дора болур дээрзин үстүлгө чижек канчп көргүскөс боор.

Ушкү курсуларнын чамдызы эш Сталиннын дыл дугайында эрте-мин ам-даа четче өөренип, төрөөн дыл башкылаашкынын эш Сталин-нын ажылына үндөлдөвезин көр-гүзүп турар. Оон тодаргай барым-дааны—грамматикалык сайгарыл-ганы канчаар сайгарарын билбеси тодаргай керечилеп турар. Учили-щанын даалгалык өөредилгезин доозуп турар дөрткү курсулар тө-рөөн дыл методиказын кошкак би-лир болганнар.

Үстүндө көргүскөн хей эвес чи-жектер чүнү көргүзүп турарыл ди-зе, даалгалык өөренип турар баш-кылар тус-тус курстарга дужаар эр-демнеринге кандыг-даа белеткел чок келир болгаш даалгалык өөредил-гени анаа бир чүе кылдыр болдп, чүгө Кызылга келгеш, мөлдүк-калды белеткенип, экзаменни яны-бүрү аргалар-биле «дужаап» алы-рын бодап турарлар.

Даалгалык өөренип турар башкы-ларга районо болгаш школалар удуртукчуларын талазындан чо-гуур дузалашкыны чедирбей олар-нын кышкы, чайгы сессияларга кай-ы-хире белеткенип турарын хына-вайн турар. Педучилищенин чер-черде консульпунктуларынч четпес ажылдап турарын база-ла демдегезе чогуур. Облононц та-лазындан даалгалык өөредилгеге келбейн турар башкыларын кышкы, чайгы сессияларга ыяавыла келди-рерин четче органиаставайн турар.

И. ЭРГИЛ-ООЛ.
Башкыларын билин безин институтун методизи.

Тудуг ажылының темпизин дүргедедир

Большевик партиянын, совет ча-зактын хуй-бүрдү көргүзүп турар улуг дузалашкынында даянымышаан, колхозтарда чуртталга бажынна-рын, мал кажжааларының болгаш бүүдүрүлге, культура-амыдыралдын тудугларын чедишкенин чорудары болза, көдээ ажил-агый аргельде-рин организм, ажил-агый талазы-биле улам быжыдарының болгаш көдээ ажил-агыйда кол сорулгалар-ны күүседиринге сонгаараалдын болбас чугула айтырыгларнын бирээзи болур.

Совет чазак 1952 чылда Бил-Хем районуну колхозтарына мал ажы-лы сайзырадырынга болгаш мал кажжааларын тударынга 270 муң рубльди, көдөзүнн электростанция-нын тударынга 120 муң рубльди, чуртталга бажынарын тударынга 35 муң рубльди үндүрүп берген болгаш тудугта 5 муң кубометр ыштасы халаска кезип алырын чөп-шээрэн.

Бо чылын районун колхозтары чазактың ол улуг дузалашкыларын чөп ажыгавышаан, тудуг талазы-биле улуг ажылдарын күүседири сорулга туруп турар. Районун кол-хозтары план ээугаар чуртталганын 35 бажынарын, малдын 28 каж-жааларын, бүүдүрүлгө болгаш куль-тура-амыдыралдын 22 тудугларын тудар учурлук.

Районда «Кызыл тараачын» кол-хоз (даргазы эш Астафьев, партия организациязынын секретари эш Байыр) болгаш «Кызыл сьлдс» колхоз (даргазы эш Айыкы, партия организациязынын секретари эш Шойлаа) тудуг ажылдарын дүргө темпи-биле чорудуп турарлар. Олар бо чыгы тудуг планындан 3—3 автомашина кирер гаражтар-ны, чуртталганын элээн хей бажы-нарын болгаш тараа шыжаар склдаттарын тудуп дооскаш, ажил-алга киригенер. Ол ышкаш «Ис-кра», «Кызыл тараачын» колхозтар малдын эки шынарды улуг кажжа-ларын тудуп турарлар. Районун эске-даа колхозтарында ындыг көргүзүлгөр бар болуп турар.

Оон-биле чергелештир районун чамдык колхозтары күрүенде улуг дузалашкыны көргүзүп турда-ла тудуг ажылдарынын темпизин онза оожум чорудуп турар. Колхозтар-нын баштаар черлери, көдээ Советер болгаш партиянын чамдык эге организациялары колхоз тудуун он-за четпес удуртуп турар. Районда көдээ болгаш колхоз тудуунун килдизи (эргелекчизи эш Шашков) тудуг ажылдарының темпизин дүргөдиринге болгаш оон шынарын сайзырадырынга колхозчу тудуг-чуларга кандыг-даа дузалашкыны көргүспейн турар. Колхозтарда тудуг ажылынын темпизинин хождуп турарынын чылдагааны кылдыр эш Шашков болза, колхозтар чугула ажил-агый кампанияларынга, эи ылангыя чаксы тарылгага чарды-гып тургаш, тудуг ажылынын тем-пизин дүргөдөдир шыдавайн барган

дээр хөөнерни чугаалап, а боду-мун талазындан колхоз тудуун удуртпай турарын чугаалавайн турар.

Тудуг ажылында кол четпестер-нин база бир чылдагааны болза, белеткеп алган тудуг материалда-рын тудуг кылдыр черлерге чогуур ей-шаанда четчир санны-биле сөөр-түп чедирип албаанында болуп ту-рар. Колхозтар нитизи-биле белет-кегинен тудуг материалдарынын 70 хире хуузун тудуг шөлдери-де чедирип алган. Бо четпес белеткел тудуг ажылынын темпизин дүргө-диринге шпактыктык болуп турар. Кошетов аттыг, Ленин аттыг болгаш «Тиллелге» колхозтарда тудуг ажылдары улуг озалдаашкында ту-руп турар.

Ол ышкаш районун чамдык кол-хозтары тудуг ажылдарынга күш-ажылы кылып шыдаар бүгү колхоз-чуларнын 30 хуузун, коммунистер-нин болгаш комсомолчуларнын 35—40 хуузун кириштирер дугайында айтышкын турбуже, тудугтун док-таамал бригадаларын быжыглап тургуспайн, ажил-агыйнын эске адырларыны күштү салып турар чүүл бар. Чижээ, Ленин аттыг кол-хозтун тудуг бригадасына 15 кижя ажылаар учурлук турда 4—5 кижя ажылдап турарынын учурунда бо чылдын планында көрдүнгөн чуртталга бажынарын чыгызы-нын-даа тудуу доозулбап болгаш мал кажжааларынын, бүүдүрүлгө бол-гаш культура-амыдыралдын тудуг-ларыныч мынгага чедир кирбейн турар. Ол колхоз чаа тудугларын планын күүседириин орнунга Ма-линовкада эри бажынарын Устү-ү Тарлаг суурунче сөөртүрү-биле кы-зыгаарлатынып турар. Ол ышкаш «Тиллелге» колхозта тудуг брига-данын кезигүүнеринин күжүн шыи органиаставаан болгаш ында ышт-дирер машинанын күжүн долузу-биле ажилдавайн турар.

Бо бүгү четпестерин чылдага-нындан районун колхозтары нинти-зи-биле 1952 чылдын бир дугаар чартында көрдүнгөн тудуг планна-рын күүседип шыдавааннар. Манаа чуртталга бажынарын тудууш-курууну чүгө 15 хуу хирези күүсе-тингенин чугаалаарга-ла биддингир. Районун колхозтарында тудуг ажылдарыныча партия, совет болгаш көдээ ажил-агый организациялары кол кичээнгеи салыры эргежок чугула. 1952 чылда районун бүгү колхозчу араттарын сууржун амь-дыралче кирерин дээш, күрүнениң үндүрүп берген хөрөгтерин долу-зу-биле ажиллап, бар турган ма-териал-техникти күштерин болгаш күш-ажылы курлавырларын тудуг ажылыныч угландыраы чугула. Тудуг ажылдарынын планын сен-тябрь 1-ге чедир 70 хуузун, а ок-тябрь 1-ге чедир 100 хуу күүседир дээш сорулганы боттандырып дээш социалистиг чарышты улам калбар-тып, ону боттуг түнөлдиг болдуруп. **М. КАВАА-САРЫГ.**

Культурлуг чуртталгаже шилчөөн

Сүт-Хөл районун Киров аттыг колхозунун кезигүүнү комсомолчу Ондар Херел-оол 1946 чылда ол черге «Бай-Тал» деп МЧАЭ турар-дан бээр коллективтиг ажил-агыйга иделкейлиг ажилдап келген. 1948 чылда Киров аттыг колхоз органи-астатынган дораан ол колхозтун ажалы кызыкмак тудунгур кези-гүүнеринин бирээзи апарган.

М. Херел-оол колхозтун тудуг бригадасында 4 чыл иштинде му-рнакчы болуп ажилдап, ажил нор-мазын 150—200 хуу күүседип турар. Эң баштай тудуг ыжыж чон-нар ажилга турган болза, бодунун онаашкан ажилыга чүткүлдүг, ажилдын арга-техниказын шингээ-дип өөрениринге кончуг кичээнге-лиг болганы-биле эш Херел-оол ам эжи, рама, бажыч иштинин херек-сели дээш ышкаш нарын чүүлдерин эки шынарды кылып турар апар-ган.

Колхоз баштаар чери эш Херел-оолдун кызымаккай күш-ажылын үнелеп көрөш, саман-биле кылган чаа бажыны анаа берген. Ынчан-гаш эш Херел-оол ам эрги самдар өөндөн чаа бажында шилчөөн. Бис-

тин чамдык колхозчуларыныч чуртталга турары ышкаш өг иштинин эрги байдалы оң бажынында кө-зүлбөс. Чем шафагы, стол, сандай дээш ышкаш херекселдерин Херел-оол боду чазап алган. Амдызында демир орун чок-даа болза, кылай-тыр будуп каан ышт оруннардыг. Бажынынын чанында огород ка-жаазын тудуп алган, оон иштинде картофель, капуста болгаш эске-даа ногаа аймаан естуруп турар.

Аныак колхозчунун амьдыралы мурункузундан дыка эскерилген болгаш эске колхозчуларга үлөгер болуп турар. Оон культурлуг, бай шыдалгар амьдыралыныч делем оруу моон сонгаар улам саат чок хөгжүүр. Эш Херел-оол чүгө кол-хозтун ажил-агыйныга мурунакчы болуп турар эвес, харын оон-биле кады хөй-нинтин ажилыга база иделкейлиг киржип турар. Кол-хозта комсомол эге организациязы-нын оралакчы секретарында ажил-дап, аныктарны колхоз бүүдүрүл-гезин ажылыныча хаара эвилдедип турар.

М. ТАРЖАЯ.

Парлалга тардылганында четпестерни дүрген узуткаар Харысалгазын уттушкан

Өвүр районун «Кызыл тук» кол-хозтун номчулга өрээлинге элээн хөй номнарын, сеткүүлдерин, солун-нарын чоокка чедир делгээш турган.

Колхозча номчулга өрээлинин ор-ганиастатынган колхозчуларын, эи ылангыя аныктарынч хостуг шпакын чөп ажылдап, культурлуг дыштанырынга улуг рольду ой-нап турган.

Ынчанмыжок, сөөлгү үеде ол ном-чулга өрээли ажилдаваастаан. Анаа турган ном-дептерлер кандыг-даа хайгарал чок, ол-бо черлерде чыт-кылаар болгаш харын-даа чидип ту-рар.

Ол номчулга өрээлинин ажилын болгаш солун тардылганын комсо-молчу эш Дугаарга хүлээндирген. Эш Дугаар почталянуч деп хүн.

Почтаны озададып болбас

Эрзин районун Нарында «Ком-мунизмче орук» колхозта тускай тургускан почтачы чогулдан ол кол-хозтун колхозчулары чагыткан сол-луннарын дыка үр үеде албайн ту-рар. Чижээ, июньнун 18-те районга келген почтаны «Коммунизмче орук» колхозтун төвүнге июльдуң 3-те экжелген.

Почтаны колхоз төвүнге эккел кааш, ону чер-черлерде: ситен, та-раа шөлдүнде, мал фермаларында

дүлүг атты анаа-ла эдилеп, колхоз-тан трудодень бижитирип ап турар бордан башка почтаны база-ла ээлеринге чедирбейн турар.

Колхозчуларын бижиткен солун-нары бо чылдын майдан бээр ээле-ринге чедиртингээш, колхозтун ном-чулга өрээлинде чып каан чыдар.

Солун, сеткүүл тардылганыныч болган номчулга өрээлинин ажилы-лыч колхозта партия, комсомол эге организациялары болгаш колхоз баштаар чер база-ла кандыг даа сонуургалды үндүрбейн турары шуут шын эвес.

Харысалгазын уткан эш Дугаарны билиндирип, колхозчуларын культурлуг негелдзин хандыраа чогуур.

С. СЕДЕН.

Сталинчы шанвалдың лауреаттарының номнары

Дин-лин

1952 чылдын делегейин Сталин-чы шанвалдың лауреаттарынын иштинде Кыдаттын амгы үениң литературазынын сурагылыг ажил-дакчызы, тайбын дээш чалбыштыг демиселчи, сурагылыг кыдат чогаалчы Дин-лин база бар.

Дин-лин совет номчукурга кал-баа-биле бидингир «Сангав хемин кырында хү» деп четен чогаалды бижээни дээш делегейин Сталинчы шанвалдың лауреады деп бедик атты алган.

Дин-лин 1907 чылда төртүнгөн. Оон шын ады Чаян Фэй-чжи. Чогаалды бичизинден-не бижип өгө-дөөш, 1927 чылда оон «Карагыда» деп аттыг чыныд чогаалы үнгөн. Ол чогаалында Дин-лин феодалдыг кыдатка карангы-бүүдүлүк, эрге-шедез чок хөрөөн кижинин салымнын дугайында чугаалап турар.

1931 чылда Дин-лин Кыдаттын улуг чогаалчылары Лу Савь биле Мао Дун оларны баштап турган революсчу чогаалчыларын эвилелинге тургаш, «Большая мед-ведица» (чеди хаан сьлдс) деп журналды редакторлап турган. Ол үедеги кыдат нитилдизин амь-дыралын болгаш феодалдыг эзу-чурунуң чылалп чокка буурап дүжери анык чогаалчы Дин-лин шыңчы көргүзүп турган.

Ужон чылдар үезинде үндүргө-ни «үерлээшкын» деп чогаалынга Кыдаттын хөй саныг күш-ажы-лы кижилеринин үнө арга чок аар-берге ядалга болгаш өлүмүг байдалга таваржып турганын Дин-лин шынын биле көргүскөн. Төрөөн чуртун саткан гоминдан-чыларын политиказынга чогаалды удурлавып үнгөн. Кыдаттын чову иштани, даштыкын дарлакчыларын ийи дапкыр дарлакчыга-кудандырын турган. Хөй-инити-лыг иделкейлиг ажилдакчызы чогаалчы Дин-линин гоминданчылар-нын дээрбечи бөлүүн сойгалап алдереткени дээш 1933 чылда ша-даа чери тудуп хоругдаан. Дин-

лин кара-бажынга үш чыл иштин-де олупур келген, ычварга оон чогаалдарын хоругдалдыг литера-туранын даанызынга кирген. Эпиг арганы хергелеп тургаш кара-бажында дургуннай бергеш Дин-лин хосталган.

Каган, 1937 чылда, японнар Кыдатты кырныч оор-дээрбечи эзу биле халдай бээрде, Дин-лин национал хосталгалыг дайынны тугунуң адаанга туржуп, маалды-лыг сес дугаар Армиянын хүрээ-денгеге тургаш. Оон удуртулга-зынга турган отряд чаалакты тур-ган дайынчыларын ортузунга тайылбыр-массалыг улуг ажылдар-ын чоруткан: лекциялар номчул, беседалар кылып, шпилер көргүзүп турган. Ол үеде Дин-лин «Аас кез-жик чок учуражышкым» деп шия бижээш, анаа япон шеригерини тылында кыдат патриоттарныч маадырыг демиселиниң дугайын көргүскөн.

Дин-лин «Дайзынга ойтур ша-вышкынын бээрини талаан-биле чогаалчыларын Бүгү Кыдаттың Ассоциациязы» деп эвилелди составтып 1938 чылда кирген.

1942 чылда Кызыгаар районуң пайсылаанын литература ажил-дакчыларынын чөвүлө хуралынга кыдат улустун баштыкчызы Мао Цзе-дун илеткел кылган. Кыдат-тың чаа литературазы кандыг бол-лур учурлукту дээр дугайында ол илеткелинге Мао Цзе-дун мынча деп чугаалаан:

«Бис литератураны революсчуг бүгү машинанын органиастог бөл-лүг кылдыр хуулдурап учурлук бис... Бижип турар бүгү чүвөсө бурзуз-ле катыжарымыска, депши-лгеге, чылдып калган бүгү чүүлду чок кыларынга, революсчуг бүгү чүүлду улам көдүреринге, чаныс-аай катышпаан демиселге дузалап турар учурлук...»
Эш Мао Цзе-дун кыдат литера-тураның угуланышкынын айтып берген. Оон соонда удаваанда Дин-лин «Кызыгаар районуң дайын-

байырлалын таварыштыр совет чоңга байыр чедиргеш, Дин-лин-нин чугаалааны болза:

«Кыдаттын болгаш Совет Эвиле-линц чоунуң хөй чыл дургузаун-да бижыг эп-найыралы кан ышкаш бижыгып, далайлар, океаннар ыш-каш тереңделген, бо эп-найыралды базар дээн кандыг-даа оралда-жынышкынар болза, кандыг-даа түнөлдү чедип ап шыдавас дээр-зин бис бадтыккар бис. Улус де-мократиязынын бүгү чурттарыныч болгаш бүгү делегейин тайбынчы аныкылдыг бүгү улустарынын бо ханы эп-найыралы болгаш эви-лели бүгү делегейге тайбынчы улам быжыглап турар».

«Сангав хемин кырында хү» деп четен чогаалында Дин-лин кыдатта болуп турар үндөш чаар-тылгаларын дугайин тодаргай көргүскөн.

Ол чогаал орус дыл кырынга очулдуртуган Орус дыл кырынга үндүргенин эге чүүлүге Дин-линнин бижээни болза:

«Чер реформазынын бир дере-няга канчаар эрткини, реформа дээш ол шимчээштинге кижилер-ни угаан бодал талазы-биле кан-чаар өзүп, эскерилп турганы бол-гаш олар помещикти канчп ажил тилеп алганын анаа көргүскөн мен».

Чогаалчы Дин-линин улуг тил-делгези болза, коммунистерниң хевир-дүрүзүүшн көргүзүп шы-дааны болур. Мурнунда хөлекче-теп чораш, ам көдөдө партия организациязынын секретари Яжан Юй мин, үезинин агитатору Чжан Пин, чер реформазын боттандыра-рынга дузалашсын дээш райондан чоруткан бригаданын кезигүүнү Ан лян оларын дугайын номчур-га кончуг солун болгаш угаан-сагышка артып калыр. Чүс-чүс чылдар иштинде аар-берге дарлак-га бажындарган кыдат тараачылар коммунисттиг партиянын удуртул-газы-биле бодунуң ангы талазы-биле эрге-ажыны канчаар билип ап, бодунуң ат-алдарын медереп билип ап турарын болгаш бодунуң кү-жүнче бүүрелдин Дин-лин көр-гүскөн.

С. ФАТӨВ.

байырлалын таварыштыр совет чоңга байыр чедиргеш, Дин-лин-нин чугаалааны болза:

«Кыдаттын болгаш Совет Эвиле-линц чоунуң хөй чыл дургузаун-да бижыг эп-найыралы кан ышкаш бижыгып, далайлар, океаннар ыш-каш тереңделген, бо эп-найыралды базар дээн кандыг-даа оралда-жынышкынар болза, кандыг-даа түнөлдү чедип ап шыдавас дээр-зин бис бадтыккар бис. Улус де-мократиязынын бүгү чурттарыныч болгаш бүгү делегейин тайбынчы аныкылдыг бүгү улустарынын бо ханы эп-найыралы болгаш эви-лели бүгү делегейге тайбынчы улам быжыглап турар».

«Сангав хемин кырында хү» деп четен чогаалында Дин-лин кыдатта болуп турар үндөш чаар-тылгаларын дугайин тодаргай көргүскөн.

Ол чогаал орус дыл кырынга очулдуртуган Орус дыл кырынга үндүргенин эге чүүлүге Дин-линнин бижээни болза:

«Чер реформазынын бир дере-няга канчаар эрткини, реформа дээш ол шимчээштинге кижилер-ни угаан бодал талазы-биле кан-чаар өзүп, эскерилп турганы бол-гаш олар помещикти канчп ажил тилеп алганын анаа көргүскөн мен».

Чогаалчы Дин-линин улуг тил-делгези болза, коммунистерниң хевир-дүрүзүүшн көргүзүп шы-дааны болур. Мурнунда хөлекче-теп чораш, ам көдөдө партия организациязынын секретари Яжан Юй мин, үезинин агитатору Чжан Пин, чер реформазын боттандыра-рынга дузалашсын дээш райондан чоруткан бригаданын кезигүүнү Ан лян оларын дугайын номчур-га кончуг солун болгаш угаан-сагышка артып калыр. Чүс-чүс чылдар иштинде аар-берге дарлак-га бажындарган кыдат тараачылар коммунисттиг партиянын удуртул-газы-биле бодунуң ангы талазы-биле эрге-ажыны канчаар билип ап, бодунуң ат-алдарын медереп билип ап турарын болгаш бодунуң кү-жүнче бүүрелдин Дин-лин көр-гүскөн.

С. ФАТӨВ.

байырлалын таварыштыр совет чоңга байыр чедиргеш, Дин-лин-нин чугаалааны болза:

«Кыдаттын болгаш Совет Эвиле-линц чоунуң хөй чыл дургузаун-да бижыг эп-найыралы кан ышкаш бижыгып, далайлар, океаннар ыш-каш тереңделген, бо эп-найыралды базар дээн кандыг-даа оралда-жынышкынар болза, кандыг-даа түнөлдү чедип ап шыдавас дээр-зин бис бадтыккар бис. Улус де-мократиязынын бүгү чурттарыныч болгаш бүгү делегейин тайбынчы аныкылдыг бүгү улустарынын бо ханы эп-найыралы болгаш эви-лели бүгү делегейге тайбынчы улам быжыглап турар».

«Сангав хемин кырында хү» деп четен чогаалында Дин-лин кыдатта болуп турар үндөш чаар-тылгаларын дугайин тодаргай көргүскөн.

Ол чогаал орус дыл кырынга очулдуртуган Орус дыл кырынга үндүргенин эге чүүлүге Дин-линнин бижээни болза:

«Чер реформазынын бир дере-няга канчаар эрткини, реформа дээш ол шимчээштинге кижилер-ни угаан бодал талазы-биле кан-чаар өзүп, эскерилп турганы бол-гаш олар помещикти канчп ажил тилеп алганын анаа көргүскөн мен».

Чогаалчы Дин-линин улуг тил-делгези болза, коммунистерниң хевир-дүрүзүүшн көргүзүп шы-дааны болур. Мурнунда хөлекче-теп чораш, ам көдөдө партия организациязынын секретари Яжан Юй мин, үез

